

РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Митенко Іван Іванович

*здобувач освітнього ступеню «Бакалавр»,
Державний торговельно-економічний університет*

Кондратюк Оксана Іванівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів підприємства,
Державний торговельно-економічний університет*

В умовах глобальних кліматичних змін та викликів сталого розвитку, перехід до зеленої економіки стає пріоритетним для багатьох держав. Перехід до зеленої економіки стає основою для відновлення та модернізації, відкриває значні перспективи як для забезпечення енергетичної стійкості, так і для конкурентоспроможності національної економіки на міжнародній арені та створення нових робочих місць. Що стосується України, то вона має великий потенціал для переходу до зеленої економіки завдяки низці важливих характеристик, а саме:

1. Енергетичний потенціал країни. Оцінка потенціалу дахових фотоелектричних систем високої роздільної здатності оцінює, що дахові сонячні фотоелектричні системи України мають технічний потенціал у 238,8 ГВт та потужність виробляти приблизно 290 ТВт·год електроенергії щорічно. Ці цифри свідчать про значний простір для зростання децентралізованих джерел енергії, особливо в міських центрах та їх околицях [1]. Крім того, згідно зі звітом Greenpeace Україна: картування енергетичних можливостей, лише 1% доступної землі для вітрових та сонячних систем може задовольнити поточне споживання електроенергії в Україні в 125 ТВт·год/рік [2]. Це демонструє надзвичайно високий потенціал України щодо розвитку відновлюваної енергетики, особливо з огляду на енергетичну незалежність та необхідність скорочення викидів вуглецю. Створення конкурентного ринку «зеленої» енергетики, поява енергетичних кооперативів та розширення місцевої економіки стали можливими завдяки значним перспективам використання сонячної та вітрової енергії.

2. Реакція на конфлікт як каталізатор змін. Децентралізовані ВДЕ (відновлювані джерела енергії), які розміщені ближче до користувачів, менш вразливі до атак і підвищують стійкість енергосистеми внаслідок руйнування централізованої електричної інфраструктури [1]. Крім того, уряд України вже схвалив інвестиційний план на суму 20 мільярдів доларів США для збільшення частки відновлюваних джерел до 2030 року,

що свідчить про готовність адміністрації інвестувати в зелений перехід навіть під час конфліктів [3].

Контроль над постачанням енергії та мережами передачі має вирішальне значення для запобігання агресії в енергетичному секторі, який перетворився на стратегічне та фізичне «поле бою» [4]. Енергетична безпека як частина національної оборони була переосмислена в результаті війни, яка прискорила зелений перехід. Децентралізація енергетики знижує вразливість країни до зовнішнього тиску, а інвестиції у відновлювану енергетику стають дедалі більш необхідними як зі стратегічного, так і з екологічного боку.

3. Регіональний і вуглецевий потенціал. Південна та східна частини України забезпечують найкращі умови для сонячних та вітрових систем завдяки розподілу ресурсів країни. Наприклад, південні частини України мають найбільший потенціал для сонячної генерації, а середньорічна сонячна радіація становить від ~950 до 1500 кВт·год/м² [2]. Розвиток біоенергетики також можливий, оскільки сільськогосподарська галузь виробляє багато біовідходів, які можна перетворити на біогаз або тепло та використовувати замість імпортованого газу [5]. Збалансована «енергетична карта» країни може бути створена завдяки географічному різноманіттю енергетичних ресурсів, що також сприяє розвитку місцевих міст. Окрім зниження викидів, використання біоенергії дає сільськогосподарській галузі нові джерела доходу.

Отже, можна зробити висновок, що Україна має потужний технічний потенціал та базу природних ресурсів, що закладає основу для зеленої трансформації. Крім того, війна змінила енергетичні пріоритети, зробивши зелену економіку стратегічно та екологічно важливою.

Також необхідно зазначити, що окрім сприяння у відновленні після стихійних лих, зелена економіка може мати вирішальне значення для енергетичної безпеки та глобальної конкурентоспроможності України [6; 7]:

- Зменшення можливості енергетичного шантажу та досягнення енергетичної незалежності. Залежність від імпортованих джерел енергії, зокрема газу, зменшиться зі зростанням відновлюваної енергетики та енергоефективності. З метою підвищення стійкості енергетичної системи та зменшення залежності від зовнішніх джерел енергії, концепція «Платформи дій щодо зеленого відновлення України» підкреслює важливість переходу на відновлювану енергетику [6]. Одним із важливих компонентів національної безпеки є енергетична незалежність. Україна може уникнути зовнішнього тиску, стабілізувати енергетичний ринок та знизити геополітичні ризики, перейшовши на власні «зелені» джерела енергії.

- Модернізація в поєднанні з реконструкцією (або «зелене будівництво») як можливість для структурних змін. Відбудова

пошкоджених війною систем дозволяє створювати нові моделі інфраструктури, які відповідають енергетичним та екологічним критеріям, а також відновлювати старі. Однак, можливо уникнути пастки повернення до «сірих» відповідей. Наприклад, оцінка SEI для України підкреслює необхідність інтеграції стандартів європейської інтеграції та цілей сталого розвитку з реконструкцією [2; 7]. «Зелене відновлення» дозволяє нам інтегрувати інновації та цифровізацію з процесом реконструкції. Це сучасна, енергоефективна країна, яка прагне сталого розвитку, а не просто повернення до минулого.

– Конкурентна перевага в експорті «зеленої» електроенергії. Україна може експортувати свою додаткову електроенергію до ЄС, якщо зможе виробляти більше ВДЕ. Згідно з аналізом Greenpeace, країна має більше сонячних та вітрових ресурсів, ніж їй потрібно, що створює простір для експортних ініціатив [2; 8]. Новим джерелом прибутку від іноземної валюти та мотиватором для входження України на європейський енергетичний ринок може стати експорт «зеленої» енергії. Крім того, це покращить репутацію України як екологічно чистої країни.

– Соціально-економічний ефект: робочі місця, інновації, відродження регіонів. Зелені проекти стимулюють зростання місцевих ланцюгів створення вартості (виробництво, встановлення та обслуговування обладнання) та створюють нові робочі місця в громадах. Крім того, це стимулює інновації, «зелені» стартапи, залучення міжнародних технологій і створення екосистем під “екологічні” підприємства [9; 10]. Створюючи робочі місця, зменшуючи регіональну нерівність та сприяючи розвитку місцевих громад, зелена економіка сприяє соціальній стабільності. Основа сталого розвитку в Україні закладається саме цим поєднанням соціально-економічних та екологічних переваг.

Зелена економіка в Україні – це не лише про екологію, а про стійкість, безпеку, модернізацію та конкурентну інтеграцію в зелену Європу [11]. Розвиток зеленої економіки для України є ключовим інструментом забезпечення національної стійкості, безпеки, модернізації економіки, а також основою для післявоєнного відновлення та довгострокового розвитку. З огляду на сучасні національні та міжнародні проблеми, зелена економіка України перетворюється на стратегічний компонент як економічного відновлення, так і національної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Ukraine's energy sector is a key battleground in the war. *Brookings*. URL: <https://www.brookings.edu/articles/ukraines-energy-sector-is-a-key-battleground-in-the-war-with-russia/> (дата звернення: 11.10.2025)
2. Ukraine: Mapping the energy opportunities”. *Greenpeace*. URL: <https://www.greenpeace.de/publikationen/20240411-greenpeace-report-ukraine-mapping-energy-opportunities.pdf> (дата звернення: 11.10.2025)

3. National Comprehensive Green Transition Assessment. URL: <https://green-agenda.org/storage/public/JiZC2a7L1Q04d71C9XbSzzuEsBymgA-metaVWtyYWluZU5hdGlvbmFsQXNzZXNzbWVudCAoMSkucGRm-.pdf> (дата звернення: 11.10.2025)
4. Lessons to be learnt from Ukraine's renewable energy transition. *World Economic Forum*. URL: <https://www.weforum.org/stories/2024/12/renewables-ukraine-green-energy-transition/> (дата звернення: 11.10.2025)
5. Striving for Access, Security, and Sustainability: Ukraine's energy future. CSIS. URL: <https://www.csis.org/analysis/striving-access-security-and-sustainability> (дата звернення: 11.10.2025)
6. Renewables could power almost 80% of Ukraine's economy by 2050, says UN report. *UNECE*. URL: <https://unece.org/sustainable-development/press/renewables-could-power-almost-80-ukraines-economy-2050-says-un-report> (дата звернення: 11.10.2025)
7. Green transition report for Ukraine shows paths to ... *SEI. Green Agenda*. URL: <https://www.sei.org/features/ukraine-green-transition-assessment/> (дата звернення: 11.10.2025)
8. The Potential of Ukraine-EU Biomethane Cooperation. *Forum Energii*. URL: <https://www.forum-energii.eu/en/ukraine-eu-biomethane> (дата звернення: 11.10.2025)
9. Rebuilding Ukraine's energy future: a Ukrainian perspective. *EnergyTransition.org*. URL: <https://energytransition.org/2024/06/rebuilding-ukraines-energy-future-a-ukrainian-perspective-of-the-ukraine-reconstruction-conference/> (дата звернення: 11.10.2025)
10. Efficient low-carbon development in green hydrogen and ammonia economy: a case of Ukraine. *Strielkowski, arXiv*. URL: <https://arxiv.org/abs/2503.22326> (дата звернення: 11.10.2025)
11. Strategic vision for Ukraine's green transition: paving the path through collaboration with Sweden". *SEI Green Agenda*. URL: <https://www.sei.org/features/strategic-vision-for-ukraines-green-transition/> (дата звернення: 11.10.2025)